

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Petra Sedláka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **Z. P.**, zastoupená JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 18. 10. 2013, č. j. MV-96191-4/VS-2013, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2014, č. j. 9 Ad 24/2013 – 27.

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobkyně jako stěžovatelka domáhá zrušení shora nadepsaného rozsudku Městského soudu v Praze, jímž byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR ze dne 18. 10. 2013, č. j. MV-96191-4/VS-2013 (dále též „napadené rozhodnutí“), kterým bylo rozhodnuto o rozkladu stěžovatelky proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR ze dne 24. 6. 2013, č. j. OSZ-75884/D-Ro-2013, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatelky o přiznání jednorázové částky podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb.

Stěžovatelka v žalobě brojila proti citovaným rozhodnutím ministerstva vnitra s tím, že je pokládá za nespravedlivé, aby byl nárok vdov po příslušnících pomocných technických praporů (dále jen PTP) omezován pouze na vdovy po těch bývalých

příslušnicích PTP, kteří podali žádost podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., jímž je poskytována náhrada za dovolenou osobám, které byly za minulého režimu nezákonně perzekuovány. Stěžovatelka uvedla, že její manžel, který zemřel X., žádost o náhradu nepodal, neboť uvěřil ministerským úředníkům, kteří tvrdili, že nárok nemá. Po nabytí účinnosti nařízení vlády č. 51/2013 Sb. bylo umožněno podat žádost o náhradu pouze žijícím příslušníkům PTP a vdovám po těch příslušnicích PTP, kteří si žádost dříve podali, ale byla jim zamítnuta. S odkazem na judikaturu Ústavního soudu ČR se stěžovatelka u městského soudu domáhala toho, aby jí byl přiznán právo nárok na uvedenou náhradu přesto, že citované nařízení její nárok vylučuje.

Městský soud konstatoval, že žaloba není důvodná proto, že byť bylo nařízení vlády č. 135/2009 Sb. s účinností od 6. 3. 2013 novelizováno nařízením vlády č. 51/2013 Sb. a okruh oprávněných osob byl rozšířen i na státní občany České republiky, kteří byli zařazeni do pomocných technických praporů, nelze pominout to, že oprávněná osoba musela podat žádost nejpozději do dne 31. 12. 2013, jinak nárok na výplatu příspěvku zaniká (§ 2 odst. 2). Podle městského soudu nelze žalobkyni vyhovět, neboť nesplňuje podmínky vymezené v ustanovení § 3 nařízení vlády (věta za středníkem), podle kterého by mohl být jednorázový příspěvek ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem vdově po občanu České republiky splňujícím podmínky podle § 1 odst. 2 přiznán, pokud by tento občan včas podal žádost o příspěvek podle § 1 odst. 1 a tato byla zamítnuta. Mezi účastníky není sporu o tom, že zemřelý manžel žalobkyně takovou žádost nepodal, tím méně ve stanovené lhůtě. Žádost tak nemohla být ministerstvem vnitra ani zamítnuta (§ 3).

Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“

Stěžovatelka nejprve zopakovala žalobní argumentaci ve vztahu k citovaným nařízením vlády s tím, že Městský soud v Praze opakovaně uznal kromě vdov uvedených v § 3 novelizovaného nařízení vlády č. 135/2009 Sb. i nárok vdov po příslušnicích PTP, kteří zemřeli dříve, než bylo rozhodnuto o jejich žádosti.

Následně stěžovatelka jednak namítla, že nařízení vlády č. 51/2013 Sb. mělo napravit chybné počínání úředníků Ministerstva vnitra ČR, ale v případě stěžovatelky k nápravě nedošlo, byť jiným vdovám po příslušnicích PTP, které ovdověly po 1. 1. 2010, je chybné počínání úředníků ministerstva kompenzováno, a dále namítla, že zatímco žijícím příslušníkům PTP bylo umožněno nařízením vlády č. 51/2013 Sb. podat novou žádost, i když podle původního znění nařízení vlády č. 135/2009 Sb. žádost nepodal, ale stěžovatelce, která ovdověla po 1. 1. 2010, je toto upřeno.

Stěžovatelka odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2007, 4 Ads 10/2006-76, s tím, že lze při rozpornosti odškodňovacích předpisů učinit výklad ve prospěch poškozené osoby, byť text samotného předpisu je sporný. Podle stěžovatelky by tak měl Nejvyšší správní soud postupovat i v jejím případě, neboť je fakticky trestána za to, že její manžel projevil důvěru v rozhodování správního orgánu a nevzdoroval ministru vnitra u soudu.

pokračování

Závěrem stěžovatelka shrnula své námitky s tím, že napadený rozsudek městského soudu nešetří podstatu a smysl práv, porušuje rovnost občanů v obdobném právním postavení a porušuje právo na spravedlivý proces, a navrhla, aby Nejvyšší správní soud předložil věc Ústavnímu soudu ČR.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti navrhl zamítnutí kasační stížnosti s tím, že se plně ztotožňuje se závěry uvedenými v napadeném rozsudku městského soudu.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Z nařízení vlády č. 51/2013 Sb. vyplývá, že vláda ČR zpětně zahrnula do okruhu oprávněných osob podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. i příslušníky PTP, zároveň na základě téhož nařízení bylo prolomeno pravidlo obsažené v původním znění § 3 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., že právo podat žádost o vyplacení příspěvku nepřechází na dědice, ve prospěch vdov, po těch příslušnících PTP, kteří si podali dříve žádost o příspěvek, a tato žádost byla zamítnuta.

Z § 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. vyplývá, že právo podat žádost o příspěvek má toliko ta osoba, která byla v době od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989 postižena určitým druhem křivd způsobených komunistickým režimem. Právo na tento příspěvek je podle uvedeného nařízení vlády vázáno na oprávněnou osobu. To odpovídá i samotnému zákonu č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, který se jak v § 4, tak v § 8 (na jehož základě bylo citované nařízení vlády vydáno) v případě zadostiučinění dotýká přímo těch osob, které byly komunistickým režimem nespravedlivě postiženy a perzekuovány. Ve svém souhrnu oba předpisy představují výraz úcty k těmto osobám a zároveň představují vyrovnání se společností s komunistickou minulostí spojené s náhradou újmy komunistickým režimem postiženým osobám.

Z § 3 věty před středníkem nařízení vlády č. 135/2009 Sb. (po novele) vyplývá, že nárok právo podat žádost o příspěvek zaniká smrtí oprávněné osoby, neboť na dědice uvedené právo nepřechází. Jedná se o ryze osobní právo a nárok oprávněné osoby.

V případě příslušníků PTP a dalších státních občanů České republiky, kteří byli zařazeni do silničních praporů ženijního vojska, pomocných technických praporů a vojenských báňských oddílů (dále jen „vojenský tábor nucených prací“), uvedených v § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 78/1998 Sb., pokud jim byl za zařazení ve vojenském táboře nucených prací

přiznán zvláštní příspěvek k důchodu nebo nárok na odškodnění podle jiného právního předpisu vydaného k provedení § 8 odst. 1 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, ve znění zákona č. 220/2011 Sb., byla nařízením vlády č. 51/2013 Sb. odstraněna tvrdost nařízení vlády č. 135/2009 Sb., neboť toto se na ně v původním znění nevztahovalo. Taktéž jim byla stanovena dodatečná lhůta po podání žádosti.

Z dikce § 2 odst. 2 a § 3 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ve znění účinném do 29. 5. 2014 vyplývá, že novelou provedenou nařízením vlády č. 51/2013 Sb., že k podání žádosti o příspěvek byli oprávněni a) všichni žijící příslušníci PTP, pokud splnili podmínky § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 135/2009 (a to bez ohledu na to, zda dříve žádost podali nebo nepodali), a) vdovy po těch příslušnících PTP, kteří žádost o příspěvek dříve podali, ale tato žádost byla zamítnuta.

Vdovy po příslušnících PTP, kteří zemřeli před vydáním nařízení vlády č. 51/2013 Sb. a kteří žádost o příspěvek (bez ohledu na to z jakého důvodu) nepodali, do rozsahu oprávněných osob zahrnuty nebyly. Jejich nezahrnutí plně koresponduje s povahou příspěvku jako osobního nároku oprávněné osoby. Naopak zahrnutí vdov po příslušnících PTP, kteří si žádost podali, odpovídá odstranění nespravedlnosti, která byla příslušníkům PTP způsobena tím, že v původním okruhu oprávněných osoby nebyli zahrnutí. Je zjevné, že kdyby byli zahrnuti mezi oprávněné osoby již v době podání jejich žádosti, mohly by osoby jim nejbližší (manželky) participovat na příspěvku, který jim měl být poskytnut.

Vláda ČR tedy zjevně při zpětné nápravě křivd způsobených příslušníkům PTP zvolila jako kritérium možnost osobního podání žádosti. V posuzované věci je nesporné, že manžel stěžovatelky žádost o příspěvek nepodal, přičemž důvody proto, proč tak učinil, jsou zpětně obtížně zjistitelné a, s výjimkou tvrzení stěžovatelky, nijak prokázané.

Je třeba zdůraznit, že nárok oprávněné osoby zanikl smrtí. V době, kdy by tedy stěžovatelka chtěla podat novou žádost již žádný nárok, o který by mohla požádat, neexistuje, neboť zanikl smrtí jejího manžela. Oproti tomu v případě vdov po oprávněných osobách, jejichž žádost byla zamítnuta (nebo o ní nebylo rozhodnuto, dle judikatury správních soudů), nárok existoval, byl uplatněn, ale v důsledku nezákonného postupu státu nebyl přiznán. Vdovy po těch oprávněných osobách, jejichž žádosti byly zamítnuty, se mají právo domáhat pouze toho, co mělo být přiznáno jejich manželům, jejichž nárok existoval a byl řádně uplatněn. Jinými slovy tyto vdovy neuplatňují nový nárok.

Co se týká namítaného diskriminačního přístupu žalovaného a městského soudu, je třeba konstatovat, že určitá míra diskriminace, resp. nerovnosti zejména v sociálních vztazích může existovat a je akceptovatelná. Obdobně judikoval i Ústavní soud ČR např. v nálezu ze dne 6. 6. 2006 ve věci sp. zn. Pl. ÚS 42/04, ve kterém odkázal na předcházející judikaturu a uvedl, že *Právní rozlišování v přístupu k určitým právům tedy nesmí být projevem libovůle, neplyne z něj však kategorický závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoli právo. Ustanovení čl. 1 Listiny základních práv a svobod nelze ostatně vykládat izolovaně od dalších obecných čl. 2 až 4 Listiny, ale naopak je nutno je pojmout jako jediný celek. Z úpravy těchto obecných ustanovení je zřejmé, že ani základní chráněné hodnoty vyjmenované v čl. 3 Listiny nekoncepoval ústavodárce jako absolutní. Ve věci sp. zn. Pl. ÚS*

pokračování

4/95 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazek 3, náleze č. 29, str. 209 a násl.; vyhlášen pod č. 168/1995 Sb.) Ústavní soud mj. konstatoval, že nerovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity, zpochybňující, alespoň v určitém směru, již samu podstatu rovnosti. To se zpravidla děje tehdy, je-li s porušením rovnosti spojeno i porušení jiného základního práva.

Dále v tomtož nálezu konstatoval, že Princip rovnosti je právně filozofickým postulátem, který je v rovině pozitivního práva garantován zákazem diskriminace. Rovnost není kategorií neměnnou, neboť prochází vývojem, který její obsah obzvláště v oblasti práv politických a sociálních výrazně poznamenává. Rovněž mezinárodní dokumenty o lidských právech a mnohá rozhodnutí mezinárodních kontrolních orgánů vycházejí z toho, že ne každé nerovné zacházení s různými subjekty lze kvalifikovat jako porušení principu rovnosti, tedy jako protiprávní diskriminaci jedněch subjektů ve srovnání se subjekty jinými. Aby k porušení tohoto principu došlo, musí být splněno několik podmínek: s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, se zachází rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup. Zde lze doplnit, že Evropský soud pro lidská práva ve své ustálené judikatuře obdobně konstatuje, že odlišnost v zacházení mezi osobami nacházejícími se v analogických nebo srovnatelných situacích je diskriminační, pokud nemá žádné objektivní a rozumné ospravedlnění, tj. pokud nesleduje legitimní cíl nebo pokud nejsou použité prostředky sledovanému cíli přiměřené.

V posuzované věci Nejvyšší správní soud nedospěl k závěru, že by nerovnost založená nařízením vlády č. 51/2013 mezi vdovami po příslušnících PTP dosahovala intenzity vyžadované mimo jiné Ústavním soudem pro konstatování diskriminačního přístupu. Zejména Nejvyšší správní soud nedospěl k závěru, že by s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, se zachází rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup.

Stěžovatelka a vdovy dle § 3 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. se nenacházejí ve srovnatelném postavení. Rozlišovacím znakem mezi jejich postaveními je právě to, zda jejich manželé realizovali, byť v situaci, kdy nemohli očekávat úspěch, své právo podat žádost o příspěvek dle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Není tedy splněna již první uvedená podmínka. Existence, resp. neexistence (v případě stěžovatelky) nároku ve vazbě na smrt oprávněné osoby je objektivním důvodem pro uplatněný rozdílný přístup. Je tedy splněna i další podmínka zmiňovaná Ústavním soudem. Stejně tak je rozlišování i racionální, neboť osobní povaha nároku na příspěvek podle citovaného nařízení vylučuje možnost jeho uplatnění jinou osobou, neboť lze jen obtížně zpětně zjistit důvody, proč nebyl nárok oprávněnou osobou uplatněn (např. nebyla ze strany oprávněné osoby vůbec vůle nárok uplatňovat).

Stejně jako městský soud i Nejvyšší správní soud musí odkázat i na následující novelu nařízení vlády č. 135/2009 Sb. provedenou nařízením vlády č. 205/2014 Sb., v níž vláda opět přistoupila k prolomení možnosti podat žádost o příspěvek v případě právních nástupců oprávněných osob pouze ve prospěch vdov po oprávněných osobách, které v minulosti podaly žádost.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je nedůvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nenáleží jí proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, kterému by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. dubna 2015

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu